

Nr 15.

Av herr **Edberg m. fl.**, *angående förstärkning av de s. k. ofullständiga jordbruken med skog.*

Det finns väl få befolkningsgrupper i vårt land, som äro så ekonomiskt missgynnade som den del av jordbruksbefolkningen, vilken hämtar sin utkomst från de s. k. ofullständiga jordbruken. Dessa jordbruk äro för små för att ge sina innehavare tillräcklig sysselsättning och tillfredsställande lön för sitt arbete. Den flykt från landsbygden, som pågått sedan länge och som alltjämt pågår, har kraftigt påskyndats genom dessa missförhållanden. Det är fördenskull ett viktigt samhällsintresse att bereda den nämnda befolkningsgruppen bättre och rättvisare levnadsvillkor.

I den diskussion om den framtida jordbrukspolitikens utformning som pågår har det ofullständiga jordbrukets problem uppmärksamrats, men i fråga om metoderna för att lösa detta problem har man alltför ensidigt inriktat sig på åkerjordens storlek. Man menar, att de ofullständiga jordbruken böra tillföras mera åkerjord så att de därigenom kunna bli bärkraftiga familjejordbruk. Detta är givetvis en utväg som både bör och kan rekommenderas i alla de fall, då en sådan förstärkning av de ofullständiga jordbruken är möjlig. Möjligheter härför ha ju för övrigt skapats genom den på 1930-talet genomförda egnahemsreformen.

De ofullständiga jordbruken äro till övervägande del belägna i våra skogsbygder, varför möjligheterna att göra dem bärkraftiga genom komplettering av åkerjorden äro begränsade. Man torde med bestämdhet kunna påstå, att ett mycket stort antal ofullständiga jordbruk äro så belägna, att det är omöjligt att tillföra dem mera åkerjord. Andra utvägar måste då sökas för att göra dem ekonomiskt bärkraftiga.

Den lämpligaste utvägen är då att tilldela dessa jordbruk tillräckligt med produktiv skogsmark. Åkerarealen ensam behöver ingalunda vara avgörande för ett jordbruks ekonomiska lönsamhet. Inom vissa gränser komplettera skog och jord varandra utmärkt i ekonomiskt hänseende. Sedan gammalt har också det nära sambandet mellan jordbruk och skogsbruk varit karakteristiskt för den svenska lantushållningen. Under förra seklet inträdde emellertid en genomgripande förändring i detta avseende genom sågverksindustriens uppkomst. Bolag och enskilda skogsspekulanter inköpte då i mycket stor omfattning jordbruksfastigheter med riklig tillgång på skog för att därigenom tillföra den framväxande trävaruindustrien erforderliga råvaror. I och för sig var givetvis denna industris verksamhet

till stor nytta för landet, men bolagens metoder för dessa köp voro hänsynslösa och skapade allvarliga sociala missförhållanden på landsbygden, framför allt i Norrland. Trävarubolagen hade intet intresse av att behålla den åkerjord, som hörde till de inköpta fastigheterna, utan antingen arrenderades den ut eller också avstyckades den från skogen och försåldes. Den då gällande jorddelningslagstiftningen tillät avstyckning i nästan obegränsad omfattning, och därigenom skapades, särskilt i Norrland, ett stort antal små jordbruksfastigheter utan tillgång till skog. Så uppkom i Norrland en jordbruksbefolkning, som brukar kallas ägostyckningsinnehavare, vilkas ekonomiska villkor äro ytterligt dåliga. Trots att de ha skog runt omkring äro de beroende av skogsägarnas goda vilja för att få tillgång till husbehovsvirke, vedbränsle, bete för sina djur o. s. v.

Enligt vår mening är det nödvändigt att en reform genomföres, varigenom det gamla sambandet mellan åkerjord och skog återställes i de förhållanden, som den moderna tiden kräver. De många ofullständiga jordbruken ligga som nämnts i skogstrakterna, och därför skulle det vara god ekonomi att komplettera desamma med skog. Därigenom skulle de kunna göras ekonomiskt bärkraftiga. En dylik förstärkning av de ofullständiga jordbruken genom att tillföra dem skogsmarker kan icke försiggå utan kraftigt stöd från det allmänna. Men detta stöd bör enligt vår mening ges, då en dylik reform skulle vara av stor betydelse för folkförsörjningen och det ekonomiska framåtskridandet i vårt land.

Den tiden är förbi, då man kunde göra gällande, att bondeskogarna sköttes sämre än statens och bolagens skogar. En dylik uppfattning håller inte längre streck. Tvärtom torde det vara så, att bondeskogarna på det hela taget skötas lika bra och i många fall åtskilligt bättre än vad t. ex. statens skogar skötas. Detta beror bl. a. därpå, att det är svårt att erhålla tillräcklig arbetskraft för en rationell skötsel av de stora skogsområden, som staten och bolagen äga. Dessa svårigheter komma att göra sig gällande med allt större styrka ju längre landsbygdens avfolkning fortskrider. Dessutom är att märka, att en intensifierad skogsskötsel kommer att kräva större tillgång på arbetskraft. Vi stå alltså inför den situationen, att de stora skogsdomänerna inte kunna skötas rationellt på grund av bristande tillgång på arbetskraft, medan det å andra sidan finns gott om små jordbruk, som icke kunna bereda sina innehavare tillräckligt med arbete året om. Det skulle därför vara rationellt om en utjämning kunde ske, så att dessa jordbruk kunde tilldelas tillräckligt med skog, så att de bleve ekonomiskt lönsamma.

Även för själva jordbruksdriften skulle det vara till fördel, om så kunde ske. Arbetskraft och dragare skulle kunna utnyttjas mera effektivt genom att garantier vunnes för deras växelvisa användande i jordbruket och skogsbruket. Endast under en viss del av året kunna folk och dragare

användas intensivt i jordbruket. Under årets övriga tider kunna de endast utnyttjas i jämförelsevis ringa omfattning, om icke skogsarbete och skogskörslor finnas att tillgå. En förstärkning av de mindre jordbruken med skog skulle således bereda innehavarna väsentligt förbättrade ekonomiska villkor, och den skulle också vara till gagn för samhället i dess helhet.

Av den totala skogsarealen i vårt land äga jordbrukarna och andra enskilda skogsägare endast omkring hälften. Den andra hälften är ungefär jämnt fördelad mellan staten och bolagen. Dessutom äga universitet och akademier samt vissa stiftelser en del skogar. De stora skogsdomäner staten och bolagen förfoga över böra tagas i anspråk för de mindre jordbrukens komplettering med skog. Även akademiernas och stiftelsernas samt s. k. rekognitionsskogar torde i viss utsträckning kunna lämna bidrag till en sådan reform.

De ofullständiga jordbrukens förstärkning med skog är en reform av betydande storleksordning. Sannolikt kan den inte genomföras enbart genom en frivillig försäljning av skog åt jordbrukare, som behöva dylik. Det torde vara nödvändigt att genomföra en expropriationslagstiftning för att kunna säkerställa den erforderliga tillgången på skog för detta ändamål. Denna lagstiftning bör utformas med stor omsorg, så att den inte blir till förfång för enskilda jordbrukare, som nu också äga skogsmarker.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsam utredning angående förstärkning av de s. k. ofullständiga jordbruken med skog och att vid denna utredning de synpunkter, som här ovan anförts, måtte beaktas.

Stockholm den 15 januari 1946.

P. J. Edberg.

Robert L. Jansson,
Aspeboda.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

J. W. Pettersson
i Norregård.

Osc. Werner.

G. Hedlund.

Gustaf Svensson
i Vä.

Sven J. Vigelsbo.

Lars E. Andersson.